

BÀI 2

MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP BIỂU HIỆN CÁC ĐỐI TƯỢNG ĐỊA LÍ TRÊN BẢN ĐỒ

I. MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

1. Về kiến thức

- Hiểu rõ mỗi phương pháp đều có thể biểu hiện được một số đối tượng địa lí nhất định trên bản đồ với những đặc tính của nó.
- Khi đọc bản đồ địa lí trước hết phải tìm hiểu bảng chú giải của bản đồ.

2. Về kỹ năng

HS có thể nhận biết được một số phương pháp thể hiện các đối tượng địa lí trên bản đồ qua các đặc điểm kí hiệu bản đồ.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC

- Phương án 1 : Chọn trong số bản đồ treo tường Việt Nam (hoặc bản đồ các nước) để có được một vài bản đồ thể hiện được đầy đủ các phương pháp biểu hiện các đối tượng địa lí trong bài.
- Phương án 2 : Vẽ phóng to các lược đồ và bản đồ của bài.
- Phương án 3 : Kết hợp cả 2 phương án.

III. MỘT SỐ ĐIỂM CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

Chú yếu cho HS nhận biết được mỗi phương pháp có khả năng biểu hiện được một số đối tượng địa lí nhất định và đặc điểm chủ yếu của những đối tượng đó được biểu hiện trên bản đồ.

2. Về phương pháp

Sau khi ghi tên của từng phương pháp biểu hiện, GV nên treo những bản đồ thể hiện các kí hiệu có liên quan đến phương pháp đã nêu, từ đó đặt các câu hỏi

yêu cầu HS nhớ lại những kiến thức đã được học ở trường THCS để dẫn đến những kiến thức rộng hơn và sâu hơn.

3. Gợi ý trả lời một số câu hỏi

Mục 1 – Phương pháp kí hiệu

– Câu hỏi : Quan sát hình 2.1, hãy cho biết có những dạng kí hiệu nào ?

Trả lời :

+ Các dạng kí hiệu : hình học, chữ, tượng hình.

– Câu hỏi : Dựa vào hình 2.2, hãy chứng minh rằng phương pháp kí hiệu không những chỉ nêu được tên và vị trí của đối tượng mà còn thể hiện cả chất lượng của các đối tượng trên bản đồ.

Trả lời :

+ Thấy được các nhà máy nhiệt điện ở Phả Lại, ở TP Hồ Chí Minh... Các nhà máy thuỷ điện ở Hòa Bình, ở Đa Nhim... thấy được các trạm 220 kV, 500 kV...

+ Thấy được các nhà máy thuỷ điện đã đưa vào sản xuất và những nhà máy thuỷ điện còn đang xây dựng.

Mục 2 – Phương pháp kí hiệu đường chuyển động

– Câu hỏi : Quan sát hình 2.3, cho biết phương pháp kí hiệu đường chuyển động biểu hiện được những đặc điểm nào của gió và bão trên bản đồ.

Trả lời :

+ Thấy được các hướng chuyển động của các loại gió, bão.

+ Thấy được tần suất khác nhau của các cơn bão đến nước ta.

Mục 3 – Phương pháp chấm điểm

– Câu hỏi : Quan sát hình 2.4, hãy cho biết :

– Các đối tượng địa lí được biểu hiện bằng những phương pháp nào ?

– Mỗi chấm trên bản đồ tương ứng với bao nhiêu người ?

Trả lời : Phương pháp kí hiệu thể hiện các đô thị có quy mô dân số trên 8 triệu và từ 5 triệu đến 8 triệu. Phương pháp chấm điểm thể hiện phân bố dân cư trên lãnh thổ, mỗi chấm tương ứng 500.000 người.

IV. TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Mở bài

GV có thể nêu vấn đề như : Các em đã được biết nhiều kí hiệu khác nhau của bản đồ ở các lớp dưới, nhưng chúng phân loại ra sao ? Từng loại thể hiện trên bản đồ như thế nào ?... Đó là điều các em chưa biết...

2. Tổ chức dạy học

– Ngoài phần nội dung của SGK, GV cần bổ sung để HS hiểu rõ một số vấn đề như :

- + Các kí hiệu biểu hiện trên bản đồ là một bộ phận của ngôn ngữ bản đồ.
- + Từng kí hiệu được thể hiện ở mỗi bản đồ là cả một quá trình chọn lọc cho khoa học, phù hợp với mục đích, yêu cầu và mức độ tỉ lệ của bản đồ cho phép.

– Ở bài này có những đơn vị kiến thức GV chỉ cần nêu để mục thông báo ngắn gọn nội dung thể hiện, sau đó hướng dẫn các nhóm quan sát lược đồ phục vụ cho đề mục đã đặt ra và nêu câu hỏi để các nhóm thảo luận.

Ví dụ : GV ghi bảng

* "Phương pháp kí hiệu đường chuyển động" và thông báo : Phương pháp này nhằm biểu hiện lên bản đồ sự di chuyển của các hiện tượng địa lí trên lãnh thổ. Sau đó yêu cầu các nhóm quan sát hình 2.3, thảo luận và cho biết :

- Sự di chuyển của các hiện tượng địa lí thể hiện trên bản đồ đó là những hiện tượng nào trên bản đồ tự nhiên ? Trên bản đồ kinh tế – xã hội ?
- Hình 2.3 cho biết phương pháp kí hiệu đường chuyển động biểu hiện những nội dung nào của gió và bão trên lược đồ ?

3. Củng cố

GV nên nêu các câu hỏi so sánh sự biểu hiện của một số phương pháp như : So sánh phương pháp kí hiệu với phương pháp kí hiệu đường chuyển động ; so sánh phương pháp kí hiệu với phương pháp bản đồ – biểu đồ.